

Eindadvies informatiefase de Bilt

Gemeenteraad de Bilt

Bilthoven, 11 april 2022

Informateurs:
Cees de Wildt
Ibtisam Daoudi

Vooraf

Vrijdag 8 april jl. heeft een tweede gespreksronde plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de politieke partijen die onderdeel uitmaken van de gemeenteraad in de Bilt. Deze gesprekken verliepen zonder uitzondering in een plezierige en openhartige sfeer. Alle gesprekspartners begonnen goed voorbereid aan de gesprekken waardoor we snel tot de kern konden komen.

In dit document presenteren we onze bevindingen en komen we tot een eindadvies. Daarmee kan de informatiefase worden afgesloten en begonnen worden met de formatie van een nieuw collegebestuur in de Bilt.

1. Bevindingen gespreksronde 8 april jl.

1.1 Scenario's

In alle gesprekken zijn de twee mogelijke scenario's (breedgedragen coalitie en minderheidscoalitie) zoals door ons gepresenteerd op dinsdag 5 april jl. besproken. In deze tussenrapportage hebben wij een voorkeur uitgesproken voor een minderheidscollege dat wordt gevormd door GroenLinks en D66. Ons belangrijkste argument daarvoor is dat wij deze optie het meest kansrijk achten voor het realiseren van een andere 'bestuurscultuur' in de Bilt. Alle partijen vinden dat 'het anders moet' en zijn bereid om daaraan een bijdrage te leveren.

Uit de gespreksronde van 8 april moeten we vaststellen dat nagenoeg alle partijen deze variant (minderheidscoalitie) weliswaar gedurfd en moedig maar ook net iets te uitdagend vinden. Een grote meerderheid heeft zich daarom uitgesproken voor de variant waarin tot een breedgedragen meerderheidscoalitie wordt gekomen.

De door ons gesuggereerde meerderheidscoalitie van GroenLinks, D66, PvdA, SP, CU en Lokaal de Bilt kan niet bij iedereen op draagvlak rekenen. Daarvoor zijn uiteenlopende argumenten ingebracht. Door enkele partijen zijn twijfels geuit over de vraag of deze coalitie de bestuurlijke continuïteit voldoende kan waarborgen. In deze variant is het immers zeer waarschijnlijk dat er tenminste drie nieuwe wethouders zullen aantreden. Meerdere gesprekpartners hebben gewezen op de programmatische verschillen tussen deze partijen. Door een enkele partij is de zorg uitgesproken of de kernen zich voldoende herkennen in een dergelijk college.

Ook de partijen die samenwerken in het samenwerkingsverband Lokaal Sociaal de Bilt (PvdA, SP en CU) komen niet tot een gelijklopende beoordeling van deze variant. Met name CU wil alleen deelnemen aan een dergelijke coalitie als zij daarin ook een wethouder kunnen leveren.

Forza heeft ons uitdrukkelijk verzocht om te onderzoeken of een variant waarin Forza, als een van de winnaars van de verkiezingen, onderdeel kan uitmaken van een nieuw te vormen college.

1.2 Kernopdracht van de nieuwe coalitie

Partijen hebben een relatief eenduidige opvatting over de vraag wat de opdracht van het nieuwe college zou moeten zijn. Kern van de opgave voor de komende jaren lijkt te zijn:

- * beleid op het gebied van wonen;
- * beleid op gebied van energietransitie;
- * beleid gericht op een inclusieve samenleving;
- * waarborgen van gezonde financiële positie en executiekracht ambtelijk apparaat;
- * effectief invulling geven aan participatie van bewoners;
- * tot stand brengen van een raadsakkoord gericht op effectieve bestuurscultuur.

1.3 Richtinggevend uitgangspunten en criteria voor het coalitieakkoord

Alle partijen hebben een uitgesproken voorkeur voor een coalitieakkoord op hoofdlijnen waarin zaken niet op voorhand 'dichtgetimmerd' worden. De gedachte om bestuurlijke uitgangspunten en criteria te bepalen die richting geven aan de uitvoering van het akkoord door het college kan rekenen op instemming van partijen.

1.4 Programmatische verschillen

De nadere verkenning heeft duidelijk gemaakt dat weliswaar sprake is van programmatische verschillen, maar dat alle partijen in de geopperde brede coalitie deze verschillen overbrugbaar achten.

2. Beoordeling varianten coalities

Als informateurs hebben wij de twee hoofdvarianten voor de nieuwe coalitie van de gemeente de Bilt beoordeeld op basis van de criteria zoals opgenomen in onze opdracht. Zwaartepunt in deze opdracht is te komen tot een stabiele coalitie.

Onze conclusies op dit punt luiden als volgt:

1. De vorming van een college met GroenLinks, D66, PvdA, SP en Lokaal de Bilt biedt een goede kans op een brede en stabiele coalitie.

De volgende afwegingen zijn hiervoor doorslaggevend:

- Het klopt dat er sprake is van programmatische verschillen tussen de genoemde partijen (GroenLinks, D66, PvdA, SP en Lokaal de Bilt). Dat is echter in alle denkbare varianten het geval. De vertegenwoordigers van deze partijen hebben ons voldoende comfort gegeven dat het mogelijk moet zijn om deze verschillen te overbruggen. Dat vraagt om creativiteit en de bereidheid tot 'agree to disagree' op enkele aspecten. Wij veronderstellen daarom dat deze partijen met elkaar tot een coalitieakkoord op hoofdlijnen kunnen komen.
- Forza heeft de intentie en bereidheid uitgesproken om tot compromissen te komen in een coalitieakkoord op hoofdlijnen. Op verzoek van Forza, maar ook op verzoek van GroenLinks, hebben we deze optie nadrukkelijk in onze overwegingen betrokken. Wij twijfelen niet aan de intentie en bereidheid van Forza om tot compromissen te komen, maar we kunnen tegelijkertijd niet tot een goede beoordeling komen van de kans op succes. De belangrijkste reden daarvoor is dat de vertegenwoordigers van Forza tijdens de gesprekken 'de kaarten tegen de borst hebben gehouden' omdat zij de richting van een mogelijk compromis pas in de formatiefase willen inbrengen. Dat maakt dat wij ons minder comfortabel voelen bij een variant waarin Forza deelneemt, daar het hierdoor de vraag moeilijk laat beantwoorden of er met Forza een grote kans is om met succes de onderhandelingen te starten over de vorming van een stabiel collegebestuur. Het enkele feit dat er een zetel winst is behaald is in

onze beoordeling onvoldoende legitimatie om deel uit te maken van een te vormen college.

- CU stelt voor deelname in een coalitie de randvoorwaarde dat zij ook een wethouder kunnen aanstellen. SP wil zich in een college laten vertegenwoordigen door een wethouder vanuit de PvdA. Het ligt niet in de rede om voor deelname van CU een vijfde wethouder aan te stellen. Daarmee zet CU zich buitenspel.
- We veronderstellen dat er op betrekkingniveau geen belemmeringen zijn die een constructieve samenwerking, tussen de beoogd wethouders die door de partijen worden aangedragen, in de weg staat.

2. Als informateurs hebben wij tevens beoordeeld in hoeverre het wenselijk is een minderheidscoalitie te vormen van GroenLinks en D66. Gezien de wens van alle partijen om het 'anders' te doen is het immers niet ondenkbaar dat deze gedurfde keuze toch perspectief biedt om tot een collegebestuur te komen en voor een omslag in de bestuurscultuur kan zorgen. De meerderheid van partijen heeft zich echter uitgesproken voor de variant waarin tot een breedgedragen meerderheidscoalitie wordt gekomen. Wij achten het randvoorwaardelijk voor het slagen van dit scenario dat een meerderheid aan partijen commitment geeft.
3. Ook in een meerderheidscoalitie achten wij het raadzaam om tot een raadsakkoord te komen waarin niet vrijblijvende afspraken worden gemaakt over de wijze waarop het proces wordt ingericht.

Er is veel gesproken over 'de bestuurscultuur' in de Bilt. Onder 'bestuurscultuur' verstaan wij: de manieren, de gewoontes en de gebruiken waarop je met elkaar omgaat.

De bestuurscultuur in de Bilt wordt door de partijen gekenmerkt als:

- Achterkamertjes
- Voorgekookte besluitvorming
- Procedureel
- Wantrouwen en achterdocht
- Ingegeven door belangenbehartiging
- Gericht op eigen gewin

We ondersteunen de wens en bereidheid van alle partijen om met elkaar te investeren in een meer constructieve 'bestuurscultuur'. Over de gewenste bestuurscultuur worden de volgende zaken ingebracht:

- Een meer bestuurlijke attitude waarin op hoofdlijnen en meer vanuit de bedoeling dossiers tot besluitvorming worden gebracht.
- Een cultuur waarin het algemeen belang leidend is boven deelbelangen.
- Een cultuur waarin veel ruimte is voor het goede en open gesprek/debat.
- Een cultuur waarin 'agree to disagree' mogelijk is.
- Een cultuur waarin raadsleden zich constructief opstellen en zoeken naar compromissen die op draagvlak kunnen rekenen.

- Een aanpak waarin de verschillende fasen in de besluitvorming onderscheiden en benut worden: beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming.

3. Eindadvies informateurs

Wij hebben de opdracht gekregen om een verkenning uit te voeren naar *welke fracties met een grote kans op succes kunnen beginnen aan onderhandelingen over de vorming van een nieuw college.*

Op basis van alle ingebrachte overwegingen, suggesties en standpunten komen wij tot het volgende advies:

1. Start de onderhandelingen met GroenLinks, D66, PvdA, SP en Lokaal de Bilt over de vorming van een nieuw college en een coalitieakkoord op hoofdlijnen. In het coalitieakkoord op hoofdlijnen wordt richting gegeven aan de volgende dossiers:
  - beleid op het gebied van wonen;
  - beleid op gebied van energietransitie;
  - beleid gericht op een inclusieve samenleving;
  - waarborgen van gezonde financiële positie en executiekracht ambtelijk apparaat;
  - effectief invulling geven aan participatie van bewoners.
2. Benoem een formateur die de onderhandelingen om tot een coalitieakkoord op hoofdlijnen te komen gaat begeleiden.
3. Kom tot een raadsakkoord waarin niet vrijblijvende procesafspraken worden gemaakt met alle fracties.

We adviseren de gemeenteraad om onder begeleiding van een ervaren procesbegeleider een traject te starten gericht op het implementeren van de door de partijen gewenste verandering van de bestuurscultuur. Dat is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Wij denken dat het verstandig is om aan het begin van de nieuwe raadsperiode in één of twee sessies tot concrete en niet-vrijblijvende afspraken te komen over de wijze waarop de raadsleden onderling en in samenspraak met het college vorm en inhoud willen geven aan de gewenste bestuurscultuur. Vervolgens denken wij dat het verstandig is om periodiek met elkaar (raad en college) en onder begeleiding de voortgang met elkaar te bespreken.

4. Tot slot

Wij danken onze gesprekspartners voor hun constructieve opstelling en bijdragen en voor het in ons gestelde vertrouwen. Met dit advies beschouwen wij onze opdracht als afgerond.

We wensen alle leden van de gemeenteraad heel veel succes met de uitvoering van de misschien wat lastige maar ook uitdagende opdracht waarvoor de gemeenteraad

in de Bilt zich geplaatst ziet. Wij zijn oprecht overtuigd van de goede intenties en ambities waarmee de verschillende partijen aan dit proces beginnen.